

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในจังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2523 เดิม (อสม.) เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อข่าวสาธารณสุข (พสข.) สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุขให้กับประชาชน เริ่มโครงการครั้งแรกที่ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และพัฒนาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพประชาชนขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน โดยหมู่บ้านแม่พาแทน มี (อสม.) ทั้งหมด 23 ราย ทำหน้าที่ ถ่ายทอดข้อมูลความรู้ ด้านสุขภาพให้กับชาวบ้านในชุมชนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ 3อ.2ส. (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย ลด ละ เลิกสารเสพติด บุหรี่ และสุรา) เพื่อลดปัญหาด้านสุขภาพ ให้มีความรู้และสามารถป้องกันและรักษาเมื่อเกิดโรคแล้วอีกด้วย

จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน วิทยาการกระบวนการด้านสุขภาพขาดแคลน ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านเกิด แนวคิดในการเรียนรู้ และความเข้าใจในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) เข้ารับการอบรมให้เป็นวิทยากรกระบวนการด้านสุขภาพ จำนวน 14 ราย ให้เป็นผู้นำการเรียนรู้ การสื่อสาร การพัฒนาองค์ความรู้เรื่องด้านสุขภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาวิจัยใน เรื่องการสร้างเสริมความรู้และบทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการแก่กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแม่พาแทน เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องของประชาชนได้ สร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพองค์รวม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพของตนเองและชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับพิชชอบ และร่วมเป็นเจ้าของนำไปสู่ระบบสุขภาพชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบ้านแม่พาแทน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบริบทชุมชนและความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ 1)โรคเบาหวาน 2)โรคความดันโลหิตสูง 3)โรคหัวใจขาดเลือด 4)โรคหลอดเลือดสมอง 5)โรคมะเร็งและ 6)โรคอ้วนลงพุง ในวิธีการปฏิบัติตนให้ถูกต้องต่อโรคดังกล่าว รวมถึงบทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแม่พาแทน โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแม่พาแทน จำนวน 14 ราย และชาวบ้านบ้านแม่พาแทน จำนวน 28 ราย รวมทั้งสิ้น 42 ราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษบริบท สภาพปัญหา กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)

1. บริบทชุมชนบ้านแม่พาแทน
2. สภาพปัญหาด้านสุขภาพ
3. ความรู้ทั่วไปของกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ประกอบด้วย
 1. โรคเบาหวาน
 2. โรคความดันโลหิตสูง
 3. โรคหัวใจขาดเลือด
 4. โรคหลอดเลือดสมอง
 5. โรคมะเร็ง
 6. โรคอ้วนลงพุง

กระบวนการสร้างเสริมความรู้

1. การสื่อสาร
2. การเรียนรู้

บทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการ

1. วิทยากรกระบวนการเป็นผู้นำ
2. มีหน้าที่ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs)
3. มีหน้าที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ในกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จ
4. สร้างพลังทวิคูณและสามารถพึ่งพาตนเอง

การเป็นวิทยากรกระบวนการของอาสาสมัครสาธารณสุขบ้านแม่พาแทน มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง(NCDs) และชุมชนบ้านแม่พาแทนมีสุขภาพองค์รวมที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหา โดยใช้เครื่องมือในรูปแบบของการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ รวมถึงการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานของรัฐ ด้านสุขภาพที่เกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและประชาชน นำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยที่สมบูรณ์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ชุมชนบ้านแม่พาแทนมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 400 ปี โดยตั้งชื่อตามแม่น้ำแม่พาแทนที่ไหลผ่านหมู่บ้านและต้นแพม มีพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และทำสวน ความรู้ทั่วไปของกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่าโรคที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าว ประกอบด้วย 1) โรคเบาหวาน 2) โรคความดันโลหิตสูง 3) โรคหัวใจขาดเลือด 4) โรคหลอดเลือดสมอง 5) โรคมะเร็ง และ 6) โรคอ้วนลงพุง

บทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบ้านแม่พาแทน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 1) วิทยากรกระบวนการเป็นผู้นำ 2) มีหน้าที่ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 3) ทำหน้าที่ให้วัตถุประสงค์ตามกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันประสบผลสำเร็จ และ 4) ชุมชนเกิดพลังทวิคูณและพึ่งพาตนเอง การสร้างเสริมความรู้และบทบาทการเป็นวิทยากรกระบวนการของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับ เกี่ยวกับกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สร้างปัญหาด้านสุขภาพไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชน ให้มีสุขภาพองค์รวมที่ดี มีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อยู่กับสังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรงอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเชิงนโยบาย 1) เทศบาลตำบลออนใต้ ควรส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาในด้านต่างๆโดยประยุกต์ใช้รูปแบบวิทยากรกระบวนการกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง กับกลุ่มกิจกรรมอื่นๆในชุมชน และ 2) องค์กรชุมชนบ้านแม่พาแทน ควรส่งเสริมยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อการป้องกันสุขภาพที่เกิดจากโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมองสมอง โรคมะเร็งและโรคอ้วนลงพุง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการวิจัยในเรื่องของการบริโภคอาหารที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่ประกอบด้วย โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมองสมอง โรคมะเร็งและโรคอ้วนลงพุง และ 2) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านสุขภาพและการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาร่วมด้วยเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กิตติชัย รัตน. (2559). บทบาทวิทยากรกระบวนการกับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง. ค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก www.ieat.go.th/assets/uploads/cns/le.pdf.
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2561). สถานการณ์การดำเนินงานด้านการป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อ(NCDs). ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก <http://www.thaincd.com-detail>.
วรวรรณ วาณิชยเจริญชัย. (2557 หน้า 6). คู่มือการจัดหลักสูตรวิทยากรกระบวนการและการมีส่วนร่วมของประชาชนกรมชลประทาน. สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. Boom station co.,Ltd.
เสรี พงศ์พิศ . (2553). สุขภาพ 200 คำ เพื่อกินอยู่พอดีมีความสุข. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.

ปตท.

สภาชุมชน NSTOA

